

Validita jako integrace výzkumného poznání

PSY401 Metodologie psychologie

Prof.PhDr. Ivo Čermák, CSc.

Jan Širůček, PhD.

Obsah přednášky

- 1. Teoretická východiska-obecně o validitě**
 - 2. Funkce validity v kvalitativním výzkumu**
 - 3. Kriteria validity v kvalitativním výzkumu**
 - 4. Druhy validity v kvalitativním výzkumu**
 - 5. Poznámky k tvorbě výzkumného souboru**
-

Co všechno je VALIDITA?

VALIDITA svým obsahem téměř zastupuje termín KVALITA

- ❖ **NENÍ** to **PRAVDIVOST ZJIŠTĚNÍ**
 - ❖ **JE** to **PLATNOST ZJIŠTĚNÍ** vzhledem k tomu, jak je vymezen předmět a metoda oboru (paradigma), **splnění pravidel hry** (průběžně konstruovaných), **ZAČLENITELNOST** do znalostní báze
-

VNITŘNÍ A VNĚJŠÍ VALIDITA

VNITŘNÍ VALIDITA

- ❖ Odpovídají závěry získaným datům a způsobu, jakým byla získána?

VNĚJŠÍ VALIDITA

- ❖ Pro jakou skupinu jevů (lidí) závěry platí?
 - ❖ Do jaké zkušenostní/znalostní báze zapadají? (**Kdo** jim bude věřit?)
-

VNITŘNÍ VALIDITA

Kvalita měření, tvoření dat

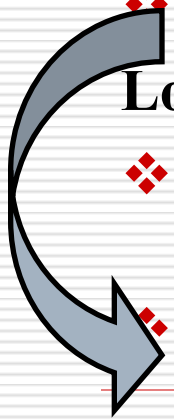
- ❖ **KVAN:** obsahová, zjevná (face), konstruktová (konvergentní, diskriminační), kriteriální (prediktivní, souběžná), ... *reliabilita*
- ❖ **KVAL:** autenticita, ... *dependabilita*

Kvalita analýzy dat

- ❖ **KVAN:** žádný termín
- ❖ **KVAL:** autenticita, konfirmabilita (potvrditelnost),

Logická integrita – kvalita argumentace

- ❖ **KVAN:** vnitřní v užším smyslu, kvalita vypořádání se vnějšími proměnnými ... design
 - ❖ **KVAL:** kredibilita, trustworthiness sampling
-

VNĚJŠÍ VALIDITA

ZOBECNITELNOST

Platnost závěrů pro populaci, z níž jsme vybírali vzorek v podmínkách

- ❖ Externí validita, generalizability
- ❖ Vzorek jevů (lidí)
- ❖ Dáno statisticky a argumentačně (teoreticky)

Platnost pro další skupiny a podmínky

- ❖ Ekologická validita, transferability, aplikovatelnost
- ❖ Dána argumentačně

VŽDY NEJISTÁ!

APLIKOVATELNOST, LEGITIMITA

„Aplikovatelnost“ na příjemce. Kvalita psaní.

Podstata, legitimita autority.

- ❖ **AKČNÍ V.** - důraz na ohlas, dopad publikace.
- ❖ **SITUOVANÁ V.** – opak neosobnosti - přítomnost osobnosti, emocí, reflexe
- ❖ **RHIZOMATICKÁ V.** – přítomnost různých perspektiv
- ❖ **IRONICKÁ V.** – nabádání čtenářů k reinterpretaci
- ❖ ...

Publikací výzkumný projekt začíná....

Kval.výzkum: Teoretická východiska validity

- Osobní vědění, vědecké komunity, reálná výzkumná činnost
- Obrat k jazyku, zájem o jazyk, kulturu a historii
- Kritika epistemologických základů poznání, tj. především korespondenční teorie pravdy
- Nahrazení konceptu validity za věrohodnost, transferabilitu, důvěryhodnost, autenticitu, spolehlivost, potvrditelnost
- Validita souvisí: s daty, popisy, vysvětleními, interpretacemi, závěry
- Data sama o sobě nemohou být validní či invalidní

Obecné charakteristiky validity v kvalitativním výzkumu

1. Neutralita

2. Zobecnitelnost

a. aplikovatelnost

b. transferabilita (limity dané kontextem)

c. Replikabilita (konsistence)

3. Věrohodnost (pravdivostní hodnota) – pravděpodobnost a důvěryhodnost

Druhy validity I

Deskriptivní validita:

- Primární deskriptivní validita: co výzkumník viděl, slyšel (cítil, dotýkal se)
 - Sekundární deskriptivní v.: záznam toho, co je pozorovatelné, ale vyvozeno z jiných dat (záznamů, výzkumník nebyl přítomen)
 - Data mohou být vytvořena jako určitý druh deskripce na velmi nízké úrovni abstrakce
-

Druhy validity I

Interpretační validita

- Význam objektů, událostí a chování pro lidi, kteří jsou aktéry – perspektiva participanta – zakotvena v konceptech světa, jazyce účastníků.
 - Vždy je konstruována výzkumníkem na základě vyprávění participanta a jiné evidence (experience-near validity)
-

Druhy validity I

Teoretická validita

- Jde za konkrétní deskripci a interpretaci
 - Teoretické porozumění je funkcí výkladu, popisu a interpretace
 - Teorie určitého jevu: koncepty a vztahy mezi nimi, tj. validita výstavby modelu a v.způsobu propojení dílčích bloků modelu – tj. teorie
-

Posilování validity v kvalitativním výzkumu (a)

- 1. Prolongované setrvání na místě výzkumu**
 - 2. Stálost (konsistence) pozorovaného**
 - 3. Triangulace**
 - 4. Hodnocení od kolegů**
 - 5. Analýza negativního případu**
 - 6. Referenční dokumentace**
 - 7. Kontrola členy zkoumané skupiny**
-

Posilování validity v kvalitativním výzkumu (b)

- 8. Zahuštěná deskripce**
 - 9. Překrývání metod**
 - 10. Stupňovitá replikace**
 - 11. Nezávislý audit**
 - 12. Deníkové záznamy reflexí**
 - 13. Vytváření teoretického vzorku**
 - 14. Strukturální vztahy**
-

Druhy validity II

- a. ironická validita**
 - b. paralogická validita**
 - c. rhizomatická validita**
 - d. včleněná validita**
 - e. investigativní validita**
 - f. komunikativní (dialogická) validita**
 - g. akční validita**
-

Výběr vzorku v praxi

1. Strategie výběru vzorku logicky vyplývá z konceptuálního rámce a z výzkumné otázky.
 2. Vzorek by měl zahrnovat širokou paletu instancí zkoumaného jevu a zároveň zajišťovat konstantnost intervenujících jevů.
 3. Výběr vzorku musí být etický.
 4. Strategie výběru vzorku musí být proveditelná a co nejefektivnější.
 5. Strategie by měla počítat s časem a pokud možno ho i využívat – např. teoretický sampling.
-